

[26 en 37. 33.]

VERSLAG DER COMMISSIE *belast met het onderzoek der Koloniaal Verslagen.* (Nederlandsch Oost-Indie.) Uitgebracht in de zitting van den 11den Junij 1870.

(Het Regeringsverslag bij besluit der Kamer van den 7den October 1868 in handen eener Commissie gesteld, is gedrukt onder n°. 38 der zitting 1868 — 1869.)

Bij besluiten der Kamer van 7 October 1868 en van 23 September 1869 zijn de Koloniaal Verslagen, welke onder dezelfde dagteekening door den Minister van Kolonien aan de Kamer waren toegezonden, voor zooverre zij Nederlandsch Indie betroffen, in handen der ondergeteekenden gesteld, om ze te onderzoeken en daarover Verslag uit te brengen.

De ondergeteekenden hebben den inhoud dezer beide Verslagen met aandacht nagegaan en overwogen. Zij meenen echter niet, zoo als dit vroeger wel eens geschiedde, in eene uitvoerige mededeeling en beoordeeling daarvan te moeten treden. De Commissie, in wier handen het Koloniaal Verslag van 1865 was gesteld, heeft dit gedaan in haar onder dagteekening van 15 Februarij 1869 uitgebragt rapport. Wisseling van uitvoerige schrifturen volgde daarop, maar tot beraadslaging der Kamer gaf zij geene aanleiding. En naar het schijnt, teregt. De in het Koloniaal Verslag vervatte mededeelingen omtrent den toestand van Nederlandsch Indie kunnen bouwstoffen leveren voor de beraadslaging over de begrooting van onze Oost-Indische bezittingen en kunnen bij die gelegenheid tot bepaling van het oordeel der Kamer medewerken. Maar op zich zelve geven zij geene aanleiding tot gedachtenwisseling, wanneer deze reeds te over en bij meer passende gelegenheid voorhanden is. De ondergeteekenden achten het evenzeer onnoodig om het Koloniaal Verslag nog eens op nieuw in hun rapport verkort ter kennis van hunne medeleden te brengen. Zij zouden meenen aan de waardigheid der Kamer te kort te doen, wanneer zij niet veronderstelden, dat elk der leden de van Regeringswege medegedeelde bescheiden in hun geheel leest en overweegt. De taak eener Commissie als die, waarin zij de eer hadden te worden benoemd, schijnt veeleer te wezen om den vorm en de inrichting van het Koloniaal Verslag na te gaan en terwijl zij hunne opmerkingen daaromtrent mededeelt, op de leemten te wijzen welke aanvulling, op de onjuistheden welke verbetering, en op de niet genoegzaam bekende toestanden in onze Oost-Indische bezittingen, welke alsnog toelichting vereischen. In dezen geest wenschen de ondergeteekenden de hun opgedragen taak te vervullen.

In de eerste plaats meenen zij hulde te moeten brengen aan den spoed, waarmede deze beide Verslagen door de Regering aan de Staten-Generaal zijn medegedeeld. Was men vroeger daarmede geruimen tijd ten achteren, thans werd den 7den October 1868 en den 23sten September 1869 aan de Kamer een volledig overzicht van den toestand der kolonien, volgens de laatst ontvangen tijdingen gegeven. Het drukken der Verslagen liet nog te wenschen overig. De tekst van het Verslag van 1868 werd eerst den 22sten Januarij 1869 en de daarbij behoorende bijlagen den 15den Maart daaraanvolgende aan de leden der Kamer verzonden. Dit jaar is er verbetering te bespeuren; de verzendingen hadden op 3 November en 5 Februarij jl. plaats. Maar het is desniettemin wenschelijk, dat er middelen worden beraamd, om den ijver der Regering vruchten te doen dragen, ook door de leden der Kamer in staat te stellen, om zoo tijdig vóór de behandeling der begrooting van Nederlandsch Indie, wanneer zij gelijk thans geschiedde in de laatste maanden van het jaar plaats vindt, van den inhoud van het Verslag kennis te nemen, dat daarvan door hen bij die beraadslaging kan worden gebruik gemaakt. De ondergeteekenden wenschen bij hunne hulde voor den spoed, ook die voor de wijze van bewerking dezer Verslagen te voegen. Zij kenmerkte zich boven de vroeger van Regeringswege medegedeelde bescheiden door grootere volledigheid, waaromtrent inzonderheid mag worden verwezen naar de in het Verslag van 1869 voor de eerstemaal opgenomen aantooningen betreffende den handel en de scheepvaart in de Nederlandsche bezittingen in Oost-Indie buiten Java en Madura, bijl. VV. waarvan de ondergeteekenden met groote belangstelling

hebben kennis genomen, en vooral door betere indeeling en volgorde der daarin behandelde onderwerpen. De raadpleging der verslagen is daardoor gemakkelijker gemaakt en belooft tevens vruchtbaarder te zijn.

Het verslag omtrent den toestand van Nederlandsch Indie over 1858 geeft aan de ondergeteekenden geene stof tot bijzondere opmerkingen. Wat nadere toelichting scheen te vereischen, wordt door het Verslag over 1869 aangevuld; en dit laatste levert uit den aard der zaak thans alleen de punten, waaromtrent alsnog van de Regering nadere aanvulling harer mededeelingen omtrent den tegenwoordigen toestand van den Indischen Archipel kunnen worden gevraagd. De ondergeteekenden wenschen daarom deze punten, weinige trouwens in getal, naar de volgorde der bladzijden van het Verslag voor 1869 op te geven.

Op bladz. 2 wordt medegedeeld, dat in de instructie van den Gouverneur-Generaal ettelijke wijzigingen zijn aangebragt. Tot regt verstand van hetgeen hieromtrent wordt gezegd, zoude het echter noodig zijn, om den tekst der instructie te kennen. De Kamer kent dien echter niet. Het zoude daarom aan de ondergeteekenden wenschelijk voorkomen dat deze instructie, zoo noodig onder voorwaarde van geheimhouding, aan de Kamer wierd medegedeeld.

De toestand der bevolking in de Vorstenlanden en van Madura, laat, blijkens hetgeen daaromtrent op bladz. 6 wordt medegedeeld, nog zeer veel te wenschen over. De verschillende bijzonderheden, welke het Verslag daaromtrent inhoudt, deden de vraag rijzen: of er thans geene afdoende maatregelen genomen zijn of althans genomen zullen worden, om aan dien treurigen toestand, welke nu reeds zoo langen tijd voortduurt, een einde te maken.

Uit den op bladz. 19 voorkomenden staat van het verlies der troepen kan niet worden opgemaakt, hoeveel manschappen gesneuveld en hoeveel overleden zijn; beide rubrieken worden onder één cijfer zamengevat. Om meer dan eene reden is het echter wenschelijk, om den juistten toestand der beide oorzaken van verlies te kennen. De ondergeteekenden meenen daarom voor het vervolg op splitsing van het cijfer der gesneuvelden en overledenen te mogen aandringen.

Er worden wel eens klagen vernomen over de werking der raden van onderzoek in zaken van beschuldigde officieren in Nederlandsch Indie. Volgens sommigen zijn de bezwaren waarmede deze instelling te kampen heeft, een noodzakelijk gevolg van haren eigenaardigen werkkring. Intusschen zoude men gaarne, nu de Regering verplicht was eene kleine wijziging in hunne inrichting te brengen, (blz. 28) ook eens vernemen welke hare meening omtrent de werking dezer raden van onderzoek is.

Met groot genoeg namen de ondergeteekenden kennis van de op bladz. 38 van het Verslag geschonken mededeeling, dat de afschaffing der rottingslagen blijkens het algemeen gegeven antwoord der hoofden van gewestelijk bestuur op Java en Madura, geen den minsten waarneembaren invloed heeft gehad op orde en veiligheid. Zij meenen dat de Kamer zich met hen zal verheugen over deze overwinning, welke de beschaving door welgelukte afschaffing van deze lichchaamsstraf, ook in het verre Oosten heeft behaald.

Uit den staat van het beheer der wees- en boedelkamers die op bladz. 45 voorkomt, kan men zich geene duidelijke voorstelling maken van den stand van dit beheer. Welke toch zijn de inkomsten in de 1ste kolom vermeld? Behooren daaronder behalve de ontvangen rente (kolom 5) ook de onder het beheer der wees- en boedelkamers gebragte kapitalen? Welke is de onderlinge verhouding van de onder beheer zijnde fondsen, de uitgezette kapitalen en de reservefondsen (kolom 3, 4 en 8)? De geheele staat vereischt in alle opzichten eene nadere toelichting. Daarbij zoude het wenschelijk zijn, dat de Regering mededeelde in hoeverre door haar reeds eene beslissing is genomen omtrent de bestemming der niet meer opeisbare batige sloten van rekeningen, welke tot een zoo aanzienlijk bedrag onder deze wees- en boedelkamers berusten.

De vermelding, op bladz. 48, dat de hoofden in enkele gewesten den wensch hebben te kennen gegeven, naar vervanging der diensten, welke zij alsnog gerechtigd zijn van de bevolking te eischen, door geld, geeft van zelf aanleiding tot de vraag, of de Regering er reeds op bedacht is geweest om aan dezen wensch te gemoet te komen. Dit schijnt in allen deele met de staatkunde op Java ten aanzien der heerendiensten overeen te komen.

» Het denkbeeld om de bedrijfsbelasting in de residentie Batavia in te voeren tegen intrekking van de alleen in

het district der stad en voorsteden werkende pacht der belasting op de neringen enz. (*Indisch Staatsblad* 1849, n°. 52, bijl. T), werd, — zegt het Verslag op bladz. 51 — uit financiële en andere oogpunten niet aanbevelenswaardig bevonden." Het zou intusschen van belang zijn, om hieromtrent wat meer te vernemen. Vooral zouden de ondergeteekenden eene nadere ontvouwing dier »finantie en andere oogpunten" wenschelijk achten. De hervorming der belastingen op Java is eene zaak van overwegend belang, zij wordt langzamerhand dringend noodzakelijk, en het is niet wenschelijk dat een overigens naar het schijnt aanbevelenswaardige maatregel, met een enkel woord wordt ter zijde gezet. De ondergeteekenden meenen dus op meer omstandige mededeelingen ten aanzien van dit punt te mogen aandringen.

Op bladz. 67 wordt van eene overeenkomst der Regering met dr. BLEEKER omtrent de uitgave van den door hem vervaardigden »Atlas ichthyologique" melding gemaakt. Gaarne zagen de ondergeteekenden in het vervolg den stand dezer uitgave in het Regeringsverslag medegedeeld.

Blijkens de opgaaft, voorkomende op bladz. 69, ontbreken te Djokdjokarta, Samarang en Ambarawa kerkgebouwen voor de Rooms-katholijken en wordt in die behoefte door eenigzins tot kerk ingerigte woonhuizen, schoollocalen en kantines of vertrekken der kazernes voorzien. Zoude de Regering er echter niet op bedacht zijn, om voor de Rooms-katholijken op die plaatsen meer geschikte kerklocalen te doen inrigten?

De opgaven, welke op bladz. 122 van het Verslag ten aanzien der uitkomsten van de koffijveilingen in Nederland en op Java worden gedaan, kunnen naar het oordeel der ondergeteekenden, onmogelijk juist zijn. Immers men zoude daardoor tot de slotsom komen, dat bij de veilingen in Nederland gemiddeld hoogere prijzen dan op Java worden bedongen. De mededeelingen, welke men van elders omtrent den handel van bijzondere personen heeft vernomen, leverden juist andere uitkomsten op. De reden van dit verschil schijnt echter wel te kunnen opgespoord worden. Waarschijnlijk heeft men bij de berekening der gemiddelde opbrengst van den pikol koffij alle ter markt gebragte soorten door elkander gerekend. En daar het nu bekend is, dat de puikste partijen alle naar Nederland verzonden en op Java alleen gewone soorten van koffij verkocht worden, is het geen wonder dat de bedongen prijzen op Java minder voordeelig schijnen. In den handel moet echter evenzeer op de soort als op den prijs der waren worden gelet. Het verslag zoude in dit opzicht allezins aanvulling verdienen.

Uwe Commissie meent hiermede te kunnen volstaan. Zij heeft de eer voor te stellen om van dit verslag, nadat het zal zijn gedrukt en rondgedeeld, een exemplaar aan den Minister van Kolonien te doen toekomen, met verzoek om bij het eerstvolgend Regeringsverslag omtrent den toestand van Nederlandsch Indie, op de medegedeelde beschouwingen te willen letten, en de gevraagde ophelderingen te willen geven.

Aldus vastgesteld op 11 Junij 1870.

SLOET VAN DE BEELE.
VAN NISPEN VAN SEVENAER.
BLUSSE VAN OUD-ALBLAS.
VAN DER HUCHT.
VAN DER LINDEN.

[19. 8.]

EINDVERSLAG der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet tot regeling der banken van leening; uitgebragt in de zitting van den 14den Junij 1870.

De Commissie van Rapporteurs voor het wets-ontwerp tot regeling der banken van leening heeft kennis genomen

van de Memorie van Beantwoording, door de Regering betrekkelijk dat wets-ontwerp ingezonden, en is van oordeel, dat daaromtrent geene nadere overweging in de afdeelingen wordt vereischt. Tevens heeft zij gemeend, zich van het uitspreken van een eigen oordeel omtrent de in dit stuk behandelde punten te kunnen onthouden.

Aldus vastgesteld bij de Commissie van Rapporteurs, den 13den Junij 1870.

DU MARCHIE VAN VOORTHUYSEN.
VAN ZINNICQ BERGMANN.
VAN REENEN.
DE LANGE.
DE BRAUW.

[75. 15.]

VERBETERING VAN DRUKFEILEN in het op last der Commissie van Rapporteurs gedrukte ontwerp van wet tot regeling der Schutterijen.

Art. 1, lit. b. Achter het woord: *vreemdeling*, moet een comma in plaats van een punt worden geplaatst.

Art. 28. Voor: *of niets is uitgesloten*, te lezen: *» of niet is uitgesloten*".

Art. 36. Het laatste woord van dit artikel (*» gehouden*") is verkeerdelijk geroijeerd.

Art. 60, 1°. Achter het woord: *bewindvoerder*, is verkeerdelijk een punt geplaatst.

Art. 78, 2de zinsnede, is verzuimd het woord: *geldt*, door te halen.

Art. 117. Het laatste woord van de 1ste alinea (*» verstrekt*") is verkeerdelijk doorgehaald.

[153. 1.]

KONINKLIJKE BOODSCHAP, ingekomen in de zitting van den 14den Junij 1870.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot onteigening van perceelen ten behoeve van den aanleg van een kunstweg van Winschoten naar Oude Pekela.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wets-ontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren! bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 14den Junij 1870.

WILLEM.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

[153. 2.]

ONTWERP VAN WET tot onteigening van perceelen ten behoeve van een kunstweg van Winschoten naar Oude Pekela.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten: